

ASIA

**YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTIMENETTELYN
SOVELTAMINEN**

HANKKEESTA VASTAAVA

TuuliWatti Oy
c/o Stl Oy
Purotie 1
00380 HELSINKI

HAKEMUS

TuuliWatti Oy on pyytänyt Lapin ympäristökeskukselta päätöstä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamiseksi Simoon suunnitteilla olevaan tuulipuistohankkeeseen. Samalla kirjeellä on pyydetty tietoa myös Natura-arvioinnin tarpeellisuudesta. Lapin ympäristökeskus vastaa erillisellä kirjeellä luonnonsuojelulain mukaisen Natura-arvioinnin tarpeeseen.

HANKE

Suunnitteilla oleva hanke muodostuisi kolmesta nimellisteholtaan 2,5 - 3 MW tuulivoimalasta, jotka sijoittuisivat Simon kunnan Ala-Penikoiden vaaran laelle. Hankealue sijoittuu Martimoaapa-Lumiaapa-Penikat Natura-alueen ulkopuolelle, suojelualueen länsiosan välittömään läheisyyteen siten, että suojelualue ympäröi hankealuetta lähietäisyydellä itäistä ja kaakkoista ilmansuuntaa lukuun ottamatta. Tuulivoimaloiden lyhimmat etäisyydet Natura-alueeseen ovat pohjoisessa likimäärin 280 metriä, lännessä 200 metriä, idässä 1 500 metriä ja etelässä 30 metriä. Tuulivoimalat sijoituvat likimain 830 metrin mittaiselle pohjois-etelä -suuntaiselle linjalle ja perustamisalueet sijaitsevat noin 150 – 120 metriä merenpinnan yläpuolella. Lakialueen suhteellinen korkeus ympäröivistä alueista on noin 60 – 90 metriä. Tuulivoimalaitoksen torni olisi korkeudeltaan 90 metriä ja lapojen halkaisija 90,8 metriä.

Tuulivoimalaitokset sijoittuisivat Senaattikiinteistöt Oy:n ja Metsähallituksen omistamalle alueelle. Alueella on toiminut puolustusvoimien tutka-asema, joka on lakkautettu. Alueella on tutka-aseman toimintoihin liittyen rakennuksia, rakenteita ja tiestöä sekä rivitalokiinteistö. Alueelle tulee etelästä 20 kV sähköjohdot ja alueella on 20 kV:n muuntaja. Sähkönsiirtoa varten olemassa olevaan johdotkäytävään rakennetaan 20 kV:n johdon sijaan 2 x 20 kV:n johto. Matka Simon sähköasemalle on 27 km.

ASIAN KÄSITTELYN VAIHEET

Asia on tullut vireille Lapin ympäristökeskukseen 30.9.2009 TuuliWatti Oy:n pyynnöllä. Hakemusta täydennettiin arkeologin lausunnolla 5.10.2009. Viranomaiset kutsuttiin 5.10.2009 YVA-lain 6 §:n mukaiseen arviointimenettelyn tarpeesta järjestettävään neuvotteluun. 16.10.2009 pidettyyn neuvotteluun kutsuttiin Lapin liitto, Simon kunta, Keminmaan kunta, Lapin lääninhallitus, Lapin TE-keskus, Metsähallitus Luontopalvelut,

Tiehallinto Lapin tiepiiri, Museovirasto, Tornionlaakson maakuntamuseo ja Ilmailuhallinto. Viranomaiset ilmoittivat kantansa seuraavasti:

Lapin liitto, sähköposti 9.10.2009, ei pääse osallistumaan neuvotteluun. Virasto ei pidä YVA-menettelyä tarpeellisena. Hankkeen toteuttaminen ei vaikeuta seutukaavan toteuttamista. Hankkeen vaikutukset tulee selvittää suunnittelutarveratkaisun yhteydessä, sillä rakentamisella ei saa olla merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Simon kunta ei ottanut kantaa yva-menettelyn tarpeellisuuteen. Simon kunnan rakennustarkastaja/ympäristönsuojelusihteerin mukaan yva-menettely ei ole tarpeen. Kannassa yhdytään Lapin liiton kantaan ja todetaan Lapin ympäristökeskuksen ratkaisevan tarpeen.

Metsähallitus Luontopalvelut lähetti neuvotteluun tekstiviestin Jyrki Tolonen/Leena Ruokanen. Asiantuntijoina olivat Tuomo Ollila ja Yrjö Norokorpi. Viestin mukaan Metsähallituksen kanta on, ettei Ala-Penikoilla tarvita varsinaista YVAa voimaloiden vähäisen määrän vuoksi. Muuttolintujen uskotaan kiertävän näin vähäiset myllyt, kun ne eivät muodosta laajaa estettä.

Museovirasto, sähköposti 15.10.2009: Museovirastolla ei ole muinaisjäänösten eikä rakennetun ympäristön näkökulmasta huomautettavaa hankkeeseen. Konkreettista näkymistä tai visuaalisia vaikutuksia on esitetyn aineiston perusteella vaikea arvioida. Samoin kaukomaisemavaikutusta myös yhteisvaikutuksena on vaikea arvioida. Tästä näkökulmasta yva-menettely on perusteltua.

Puolustusvoimat (Esa Romakkaniemi) on ilmoittanut hankkeesta vastaavalle, että keskimmäistä voimalaitosta on siirrettävä noin 50 metriä etelään linkkimaston vuoksi. Muuta estettä puolustusvoimilla ei ole.

Neuvottelussa todettiin vielä, että odotetaan asiantuntijalausuntoa linnustosta. Hankkeesta vastaava kuultiin neuvottelussa, eikä erillistä kuulemista tarvitse järjestää. Hankkeesta vastaavan mukaan yva-menettely ei ole tarpeen: Hankkeen koko on pieni sekä lukumäärältä että teholtaan. Lähialueella ei ole tiedossa muita hankkeita. Lähimmät sijaitsevat Perämeren rannalla Kemin Ajoksessa (27 km: etäisyydellä), Tornion Röyttässä (39 km) ja Kivaniemen Vaattugissa (31 km). Luonnonvarojen käytön osalta hanke ei tarvitse paljon maa-aineksia alueen ulkopuolelta (tie ja voimaloiden ympäristön täytöt). Alue on rakennettua aluetta, jolla ei ole enää toimintaa. Alue on aidattu, joten sillä ei ole myöskään virkistyskäyttöä. Lähin asutus sijoittuu 700-900 metrin etäisyydelle. Asutus on vähäistä. Hanke ei vaikeuta luonnonolosuhteisiin. Alueen ympärillä on luonnonsuojelualueita, rajautumatta niihin. Vaikutuksia kulttuuriympäristöön tai arkeologisiin arvoihin ei aiheudu. Hanke näkyy maisemassa vain Elijärven kaivoksen jätekanan päälle tai Kemin kaupungintalon katolle. Vaikutusalue on suppea, väestön määrä on vähäinen. Vaikutus ulottuu vain linnustoon. Asiasta ei ole tutkittua tietoa, joten vaikutuksen suuruus on epävarma. Hankkeesta linnustolle aiheutuvista vaikutuksista järjestetään seurantaa. Alueesta on 30 vuoden vuokra-aika. Voimaloiden ikä on 25 vuotta. Voimaloiden purun jälkeen alueelle jäävät tiet ja perustukset.

Hankkeesta vastaava toimitti Kemi-Tornion lintuharrastajat Xenus ry:n lausunnon linnustoasioista ympäristökeskukseen 19.10.2009. Lausunnon mukaan hankkeesta vastaavan esittämät havainnot ja johtopäätökset ovat lintujen osalta suurelta osin samanlaiset kuin yhdistyksen jäsenten 40 vuoden aikana tekemät havainnot. Ala-Penikat on Kemi-Tornion alueen sisämaan

muuton tärkein maamerkki ja muuton johtolinja lähes kaikille muuttolin-
nuille sekä keväällä että syksyllä. Petolinnut ja kurjet käyttävät hyväksi
vaaran nousevia ilmavirtauksia ja muuttavat myös vaaran yli. Alueelta on
tehty maakotkahavaintoja vuosittain. Penikat ja Paasivaara muodostavat
Kemi-Tornion seudun laajimman yhtenäisen metsän, joka on potentiaalisin
maakotkan pesimäalue. Vuosittaisten maakotkahavaintojen lisäksi alueella
on nähty usein merikotka. Martimoaavan-Lumiaavan-Penikoiden Natura-
alueen halki kulkee Kemi-Tornion alueen suosituin patikkareitti Hangas-
salmesta Kivaloiden retkeilykeskukseen. Tuulimyllyt pilaisivat maiseman
monista kohdin Martimoaapaa ja Lumiaapaa.

HANKKEEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET

Tuulivoimalaitokset eivät kuulu ympäristövaikutusten arviointimenettelystä
annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 6 §:n hankeluetteluun, jonka
mukaisiin hankkeisiin sovelletaan aina arviointimenettelyä ympäristövaiku-
tusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla. Harkit-
taessa arviointimenettelyn soveltamista yksittäistapauksessa ympäristövai-
kutusten arviointimenettelystä annetun lain (458/2006) 4.2 §:ssä tarkoitet-
tuun hankkeeseen on edellä mainitun asetuksen 7 §:n mukaan tarkasteltava
erityisesti hankkeen ominaisuuksia, sijaintia ja vaikutusten luonnetta. Tar-
kasteltavia seikkoja ovat näin ollen mm. hankkeen koko, yhteisvaikutus
muiden hankkeiden kanssa, nykyinen maankäyttö, luonnon sietokyky sekä
vaikutusalueen laajuus ja suuruus.

Lähialueella ei ole tiedossa muita hankkeita. Lähimmät tuulipuistot sijait-
sevat tai niitä suunnitellaan Perämeren rannalla Kemin Ajoksessa (27 km:n
etäisyydellä), Tornion Röyhtässä (39 km) ja Kuivaniemen Vaattugissa (31
km).

Länsi-Lapin seutukaavassa alue on varattu maa- ja metsätalousvaltaiseksi
alueeksi. Kaavassa ei ole ratkaistu tuulipuistojen sijoittamista. Alueella ei
ole kuntakaavoja.

Itä-Lapista alkava Kivalojen vaarajono on yli 100 kilometriä pitkä. Vaara-
jonon lounaisin pää muodostuu Penikoiden vaaroista. Vaarajonon kaak-
koispuolella on laaja, kuuden erillisen suon muodostama kosteikkokokonai-
suus. Merkittävimmät suot alueella ovat Martimo- ja Lumiaavat. Penikoi-
den vaarat yhdessä suoalueen kanssa muodostavat Martimoaavan-
Lumiaavan-Penikoiden soidensuojelualueen. Suojelualueen pinta-ala on
134 km² ja se on yksi pohjoisen Suomen merkittävimmistä suoluonnon suo-
jelukohteista. Lisäksi alueella on runsaasti vanhoja metsiä.

Kivaloiden vaarajonon eteläisin vaara on Ala-Penikka. Vaara kohoaa me-
renpinnasta noin 160 metrin korkeuteen ja eroa ympäröiviin alaviin suo- ja
metsälakeuksiin on huomattavasti (noin 90 metriä). Ala-Penikan länsipuol-
lella on pienempi ja matalampi Paasivaara. Ala-Penikka on hyvin kivinen ja
kallioinen rakkavaara, jossa kasvaa enimmäkseen vanhaa ja harvaa män-
nikkää. Vaaran alarinteilla on kuusimetsiä. Vaaran laella on puolustusvoi-
mien entinen tutka- ja ilmapuolustusasema. Lakialuetta lukuun ottamatta
vaara kuuluu suojelualueeseen.

Piekanoiden muutossa näyttäisi Ala-Penikan vaaralla olevan suuri merkitys. Lintujen käyttäytymisestä huomasi, että ne selvästi hakeutuivat vaaran läheisyyteen hakemaan nousevia ilmavirtauksia eli ns. nosteita, jotka helpottavat muuttolentoa. Tällöin linnut myös usein jäivät vaaran rinteeseen kaartelemaan näihin virtauksiin joksikin aikaa.

Ala-Penikan vaara on ensimmäinen selkeä maastonkohouma, jonka keväällä etelän tai kaakon suunnasta saapuvat muuttajat kohtaavat ylitettyään Oulun seudun ja Pudasjärven alueen laakeat viljelys-, metsä- ja suoseudut. Vaara toimii linnuille silloin selkeänä maamerkinä, johon suunnata muuttonsa. Toisaalta vaara tarjoaa liitolentäjille (lähinnä petolinnut ja kurjet) tämän laakean alueen jälkeen ensimmäisen mahdollisuuden hakea vaarojen rinteisiin syntyviä nousevia ilmavirtauksia. Hakemuksessa esitetyn selvityksen perusteella Ala-Penikalta havaittavasta piekanamuutosta merkittävä osa (lähes puolet) muuttaa hyvin läheltä vaaraa ja ylittävät vaaran sangen matalalta. Vaaravyöhykkeessä oli 41 % piekanoista. Muut petolinnut muuttavat keväällä varsin tasaisesti kaikkiin pohjoisenpuoleisiin ilmansuuntiin. Suunnitellut tuulivoimalat eivät täten muodostaisi muille petolinnuille niin selkeää muutonvastaista rintamaa kuin piekanoille. Muiden petolintujen käyttäytyminen vaara-alueen ylityksessä oli pääosin samanlaista kuin piekanoilla. Vaaran ylitykseen ja sen rinteisiin kaartelemaan hakeutui noin kolmannes linnuista. Muuttokäyttäytymisen perusteella tuulivoimaloiden aiheuttama riski on muille petolinnuille samankaltainen kuin piekanoille. Vaaravyöhykkeessä oli 21 % muista petolinnuista.

On ilmeistä, että kurjet käyttävät vaaraa muutolla maamerkinään, jonka mukaan suuntaavat muuttoaan. Kevään muuttajista vaaravyöhykkeessä oli vain 5 % kaikista muuttaneista kurjista. Hanhet muuttavat myös Ala-Penikan ohi matkallaan Suomen ja Ruotsin Lappiin. Valtaosa hanhista ohitti vaaran selvästi Kivalon vaarajonon itäpuolelta. Vain pieni osa hanhista ylitti Ala-Penikan vaara-alueen tai meni hyvin läheltä sitä. Kurkien tapaan Ala-Penikka saattaa jakaa hanhimuuton eri pesimäseuduille vieviksi reiteiksi. Ala-Penikan alue on vanhastaan ollut maakotkan pesintäaluetta. Tällä hetkellä alueella ei ole tiedossa kotkan varmistettua pesintää ja pesäpaikkaa. Alueella on tehty kuitenkin noin viiden viimeisimmän vuoden aikana havaintoja soidintavasta kotkasta/kotkista.

Ala-Penikan vaara on korkea kallioalue. Koko vaara-alue on hyvin luonnontilaista, lukuun ottamatta armeijan rakennettuja alueita. Vaaran laki on suurelta osin paljasta kalliopintaa, paikoin on melko korkeitakin kallioseinämiä. Tämän kalliometsän puusto, pääasiassa mäntyä (*Pinus sylvestris*), on harvaa. Puut ovat vanhoja ja väänkyräöksäisiä, monet latvasta kelottuneita. Siellä täällä kallioiden väleissä on pieniä mättäitä pääasiassa varpukasveja.

Ala-Penikan vaaralle on tyypillistä laajat rakkakivikkokentät. Osassa on selvästi näkyvissä muinaisen merenrannan rantavallit. Kivikot ovat paikoin hyvin näyttäviä ja antavat vaaralle omaleimaisen ilmeen. Kivikoiden lisäksi vaaran alueella on monin paikoin erilaisia lohkarikkoja sekä routa- ja rapautumakivikkoja.

Kasvistosta ei löytynyt suojeluarvoja omaavia lajeja. Sen sijaan alueen erikoisista luontotyypeistä löytyi uhanalaisluokituksessa Pohjois-Suomessa vaarantuneiksi ja silmälläpidettäviksi luokiteltuja tyyppisiä, yhteensä kuusi: vanhat kuusivaltaiset tuoret kankaat, vanhat mäntyvaltaiset kuivahkot kankaat, kalliometsät, ruohokangaskorpi, lehtokorpi ja lettokorpi. Lisäksi Suomen kansain-

välisiä vastuuluontotyyppisiä ovat alueella esiintyvät kalliometsät sekä vanhat rantakivikot.

Etelästä lähestyttäessä Pömiön kohdalla on paikka, josta Ala-Penikan vaara näyttäytyy avoimesti. Muualla kasvillisuus estää suoran näkymän Ala-Penikalle. Lumiaavan suunnasta näkymä Ala-Penikalle on avoimempi ja tuulivoimalat näkyvät huomattavasti kauemmas.

Tuulivoimala on pistemäinen melulähde. Yhden tuulivoimalan aiheuttama melutaso 10 metrin etäisyydellä, tuulen nopeudella 9,5-10,5 m/s, on teoreettisesti noin 74 dB ja edelleen melutaso 500 metrin etäisyydellä noin 40 dB ja 1 km:n etäisyydellä noin 34 dB. Mikäli samassa pisteessä on kolme tuulivoimalaa, aiheutuisi siitä noin 4,8 dB suurempi melutaso kuin yhden voimalan aiheuttamana. Yli 40 dB:n melu voi ulottua luonnonsuojelualueen puolelle enimmillään n. 500 metrin päähän, jolloin yöohjearvot voivat ylittyä (Vnp 993/92).

YMPÄRISTÖKESKUKSEN PÄÄTÖS

Päätös

Lapin ympäristökeskus päättää, ettei hankkeeseen sovelleta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Hankkeesta vastaavan on yva-lain 25 §:n mukaisesti oltava kuitenkin riittävästi selvillä hankkeen ympäristövaikutuksista hanketta toteutettaessa. Näin ollen esitettyjen selvitysten täydentäminen voi olla tarpeen hankkeen toteuttamiseksi tarvittavien lupien saamiseksi. Tämä päätös ja esitetyt harkintaperusteet eivät poista mahdollista luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista Natura-arvioinnin tarvetta.

Perustelut

Hanke ei ole kooltaan suuri. Ympäristökeskuksen tai muiden kuultujen viranomaisten tiedossa ei ole sellaisia hankkeita, joiden kanssa puheena olevalla hankkeella olisi yhteisvaikutuksia. Hankkeen ominaisuudet eivät muutoinkaan ole sellaiset, että niistä aiheutuisi merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Hanke sijoittuu alueelle, jonka nykyinen maankäyttö ei aiheuta erityisiä ristiriitoja hankkeen mukaisen toiminnan kanssa. Hanke sijoittuu luonnonsuojelulain nojalla luokitellun tai suojellun alueen välittömään läheisyyteen ja keskelle, mutta kuitenkin alueen ulkopuolelle. Luonnon sietokyvylle haittaa aiheutuu lähinnä muuttaville lintulajeille. Hanke ei kuitenkaan todennäköisesti aiheuta laadultaan ja laajuudeltaan hankeluettelon hankkeisiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia suojelualueiden suojeluarvoille tai hankealuetta muuttoreittinä käytäville linnustolle. Alueelta ei ole löydetty mitään esihistoriallisiin tai historiallisiin muinaisjäännöksiin viittaavaa, eikä se näin ollen ole historiallisesti, kulttuurisesti tai arkeologisesti merkittävä. Alue on harvaan asuttu. Ympäristön tilaa kuvaavia yhteisön lainsäädännössä vahvistettuja ohjearvoja ei ole alueella ylitetty.

Tuulivoimalaitokset ovat korkeita rakenteita ja näkyvät maisemassa. Maisemavaikutuksen haitallisuutta korostaa hankkeen sijainti luonnonmaisemassa ja voimaloihin sijoitettavat valot. Ympäristöllä on suojelualueita, joilla on myös virkistyskäyttöä. Kokonaisuutena hankkeen vaikutusalue ei ole

laaja huomioiden tuulivoimaloiden määrä ja ympäristön luonne, kuten ympäröivien alueiden tasaisuus ja syrjäisyys eli vaikutuksen kohteena olevan väestön määrä. Hankkeesta ei aiheudu vaikutuksia valtioiden rajojen yli. Muutoinkin huomioiden hankkeen toteuttamisesta aiheutuva vaikutuksen suuruus, monitahoisuus, todennäköisyys, kesto, toistuvuus ja palautuvuus, ei vaikutusten luonnetta voida pitää hankeluettelon hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavina, merkittävän haitallisina vaikutuksina.

Sovelletut oikeusohjeet Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994 ja muutos 458/2006) 4 §, 6 §, 17 § ja 19 §.
Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (713/2006) 6 § ja 7 §.
Hallintolaki (434/2003) 60 §

MUUTOKSENHAKU Hankkeesta vastaava saa hakea tähän päätökseen muutosta valittamalla Rovaniemen hallinto-oikeuteen.

Valitusosoitus on liitteenä (LAP 01 R).

Tähän päätökseen ei saa muutoin erikseen hakea valittamalla muutosta. Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 17 §:n 2 momentissa tarkoitetut tahot saavat kuitenkin hakea muutosta tähän päätökseen samassa järjestyksessä ja yhteydessä kuin hanketta koskevasta muun lain mukaisen lupasian ratkaisusta tai hankkeen toteuttamisen kannalta muusta olennaisesta päätöksestä valitetaan. (Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä 19 § 3 momentti.)

Johtaja

Matti Hepola

Ylitarkastaja

Leena Ruokanen

PÄÄTÖKSEN NÄHTÄVILLÄOLO

Kuulutus Simon kunnan ilmoitustaululla 23.11.- 9.12.2009. Päätös on nähtävänä saman ajan kunnanvirastolla ja toistaiseksi sähköisesti internetissä osoitteessa www.ymparisto.fi hakupolkuna Lappi > ympäristönsuojelu> ympäristövaikutusten arviointi YVA ja SOVA > YVA-päätökset.

JAKELU JA MAKSUT

Päätös Hakijalle saantitodistuksiin

Maksu maksutta

Tiedoksi

Ympäristöministeriö, Seija Rantakallio, Antti Irjala, sähköpostilla
Suomen ympäristökeskus, Anna-Leena Manner, Jorma Jantunen, sähköpostilla
Lapin liitto
Simon kunta
Keminmaan kunta
Lapin lääninhallitus
Lapin TE-keskus
Metsähallitus Luontopalvelut
Tiehallinto Lapin tiepiiri
Museovirasto
Tornionlaakson maakuntamuseo
Kemi-Tornion lintuharrastajat Xenus ry, PL 86, 94101 Kemi
LAP/ yva-ryhmä, PLu, LT, YK, OP sähköpostilla